

Doorlopende leerlijn vmbo-mbo

Soepele stappen

Een goede overgang van vmbo naar mbo kan studiesucces vergroten en studieuitval beperken. Dat is geen nieuws. Maar hoe doe je dat? Experimenten, onderzoek en projecten leveren ideeën om die overgang goed aan te pakken.

TEKST
ton van den born
FOTO
i-stock

De beste overgang van vmbo naar mbo is geen overgang. Eén school. Maar dat is niet altijd realistisch of wenselijk. Je verschuift keuzeproblemen en bemoeilijkt bijvoorbeeld havo-instroom op het mbo. Bovendien zijn de doelstellingen van vmbo, voorbereidend op het mbo, en mbo, een vakopleiding, niet dezelfde. Het compromis is een doorlopende leerlijn.

Het ministerie van OCW en het platform beroepsonderwijs (HPBO) zijn in 2006 negen projecten gestart om de stap van vmbo naar mbo te versoepelen. Met de focus steeds op andere aspecten van die doorlopende leerlijn. De scholen hebben er drie jaar aan gewerkt. In mei is een rapport verschenen.

Ook AOC Oost en de Aeres Groep deden mee, als enige aoc's. "Het is

nog niet afgelopen", zegt Anne Dijk, vestigingsdirecteur bij Groenhorst College. "Er zijn nog steeds bijeenkomsten met mensen van AOC Oost." In de marge van de projecten en in samenwerking tussen beide aoc's is, aldus Dijk, het groene lyceum ontstaan. Dat loopt nu op twee locaties van Groenhorst College en twee locaties van AOC Oost.

Blind

Het probleem is duidelijk, stelt het in mei gepubliceerde HPBO-rapport. Geen enkele overgang in het onderwijsstelsel is helemaal probleemloos, maar na de overstap van vmbo tot mbo verlaten heel veel jongeren de opleiding zonder diploma. In de theoretische leerweg valt het mee, maar in de drie resterende leerwegen is de uitval in het mbo naar schatting vijftig procent. Met name voor leerlingen in de basisbe-

roepsgerichte leerweg is de overstap van vmbo naar mbo lastig. Maar ook voor veel anderen. Leerlingen zijn vaak niet gemotiveerd, weten niet wat ze willen en kiezen verkeerd. Een kwart van de vmbo'ers die in de bovenbouw een vakrichting heeft gekozen, stapt in het mbo over naar een andere sector. De aanvankelijke keuze boeit niet, biedt weinig perspectief of doet een beroep op competenties waarover ze onvoldoende beschikken. De studie- en beroepskeuzeprogramma's op het vmbo blijken niet goed te helpen.

Het keuzeprobleem is goed te begrijpen. Vmbo'ers en ook mbo'ers ontwikkelen tijdens hun schooltijd een zelfbeeld en een toekomstbeeld. Het zijn bij de overstap vaak pubers. Zoekend, experimenterend en niet goed in staat om de consequenties van hun keuzes te overzien. "De meeste jongeren investeren 'blind'

Hoe kun je de stap van vmbo naar mbo versoepelen?

in hun toekomst,' aldus het HPBO-rapport, 'veelal omdat hun omgeving hen – overigens terecht – duidelijk heeft gemaakt dat een diploma belangrijk is.'

Jongeren zijn vaak ook onzeker over de studiekeuze. En dan zijn er nog de cultuurverschillen tussen vmbo en mbo. Zoals wel wordt gezegd: het vmbo heeft hart voor de leerling en het mbo heeft hart voor het vak. Dat is misschien extreem gesteld, maar illustreert wel een verschil tussen de twee. Je overbrugt dat niet door de programma's van vmbo en mbo naast elkaar te leggen en de leerlingen te wijzen op het belang van een bewuste studie- en beroepskeuze.

Vingers

In de HPBO-projecten is onder meer gekeken of de overgang efficiënter kan en passender. Efficiënter houdt in: meer aansluiting in de curricula van vmbo en mbo. En passend betekent dat de overgang past bij de kwaliteiten en motieven van de leerling. Zeker voor een passende overgang is beroepsoriëntatie van belang.

Wat de aansluiting van de curricula betreft, zijn er verschillende mogelijkheden. Dubbeling schrappen, het curriculum van het vmbo aanpassen op dat van het mbo of andersom, in het mbo uitgaan van wat leerlingen in het vmbo hebben geleerd. Daarbij helpen samenwerkende docententeams, met docenten van vmbo en mbo. Een mogelijkheid is ook om vmbo'ers te laten ruiken aan het mbo. Meelopen met mbo'ers en misschien ook al bewijsstukken verzamelen voor het vervolg.

Ook instrumenten kunnen worden beschouwd. Volgsystemen, portfolio, examinering of proeven van bekwaamheid. Dat heeft bij-

Enkele tips doorlopende leerlijn

1. Zorg dat vmbo- en mbo-docenten samen een doorlopende leerlijn vmbo-mbo realiseren. Organiseer gezamenlijke activiteiten met elkaars leerlingen. Het kan helpen om in één gebouw te zitten. En ook sterk leiderschap helpt. Zorg voor goede en structurele contacten met de beroepspraktijk.
2. Stimuleer de voortgang in het project, met tijd, geld, draagvlak en steun van het management, faciliteiten en draagkracht bij de projectleden.
3. Laat vmbo- en mbo-leerlingen samen leren en werken, gebruik de Proeve van Bekwaamheid in het vmbo om te ontdekken of een leerling kan functioneren in het mbo. Stel vast bij vmbo'ers of er risico op uitval is en voer een intakegesprek in het mbo.

(Meer tips in de publicatie van HPBO via de link op groenonderwijs.nl)

voorbeeld de Aeres Groep gedaan. Hun project Doorlopend leren in groene competentielijnen richtte zich op een meer competentiegerichte examensystematiek in het vmbo. Passend bij de didactiek op het mbo.

Vmbo'ers die in het schooljaar 2009-2010 zo'n proeve deden, waren volgens Aeres Groep enthousiast over deze manier van examineren. Of de uitstroom wordt bevorderd en de leermotivatie groter wordt, kan nog niet worden gezegd. Maar vakken worden aldus de onderwijsinstelling wel concreter en realistischer. Anne Dijk erkent dat voor de Aeres Groep, die de hele beroepskolom in huis heeft, nadenken over doorlopende leerlijnen heel vanzelfsprekend is. "Als wij dat niet doen, snijden we onszelf in de vingers."

Ook AOC Oost keek in haar project 'Doorlopende onderwijstrajecten in de praktijk' naar de aansluiting van vmbo op de competentiegerichte aanpak. Er zijn mbo-competenties ingevoerd in het vmbo-curriculum. Ook is de begeleiding aangepakt. Zo werden zorgteams ingesteld in het mbo, naar het voorbeeld van dergelijke teams in het vmbo en samenwerkend met die teams.

VM2

Over de resultaten van de negen projecten is nog weinig te zeggen. Er worden wel succesfactoren aangegeven, zoals kleinschaligheid, draagvlak en goede samenwerking van managers, docenten en leerlingen van vmbo- en mbo-instelling.

Maar de projectduur van drie jaar is onvoldoende om iets over verminderde schooluitval of een betere doorstroom te concluderen.

Dat geldt ook voor het VM2-experiment, gestart in 2008. In VM2 wordt de bovenbouw van de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo samengevoegd met een opleiding mbo niveau 2. Leerlingen krijgen, aldus OCW, 'op één locatie les, met één pedagogisch-didactische aanpak en van één team vmbo- en mbo-docenten.' Scholen geven zelf vorm en inhoud aan de opleiding.

Het VM2-experiment begon op twintig locaties, maar heeft zich in twee jaar tijd uitgebreid naar bijna 120 locaties. En duizenden leerlingen.

Aan het experiment doen acht aoc's mee, soms op meerdere locaties. Het groen onderwijs, waar vmbo en mbo onder één aoc-bestuur valt, heeft een voorsprong op overig onderwijs, zegt Ton Balk, projectleider VM2. "Daar ligt de samenwerking gevoeliger." Maar ook in het groen onderwijs is de samenwerking tussen vmbo en mbo niet altijd even gemakkelijk, erkent Sabine Hagemeyer, beleidsmedewerker vmbo AOC Oost. "Soms is er wel de gedachte waarom we niet eerder intensiever hebben samengewerkt. Je merkt overlap. Het kan efficiënter en daarmee kan de studieduur eventueel korter."

> Voor meer informatie zie vakblad/2010 editie 10 op www.groenonderwijs.nl

- > Eerder dit jaar verscheen een artikel over de praktijk van de doorstroom vmbo-mbo in het vakblad (nr. 7, mei 2010)
- > Links, o.a. naar de site van het VM2-experiment, op www.groenonderwijs.nl
- > Zie voor bijeenkomsten over deze thema's de Agenda in dit nummer